

JORDI BADIA

jordibadia@infonegoci.com

Teoria del signe

Des de temps immemorials i gairebé arreu del món, els humans, per donar resposta als dubtes existencials i aplicacions pràctiques a la natura que ens envolta, espontàniament hem desenvolupat i cregut en la teoria del signe o de la signatura. Segons aquesta creença, la natura, sàvia i bondadosa, mostra pistes enmig de la seva complexitat inabastable per orientar-nos de l'ús que podem fer de les plantes. És ja qüestió dels homes perspicaces adonar-se dels signes de les plantes que indiquen les seves virtuts remeieres. La teoria del signe va ser avalada en molts casos pels llibres antics de medicina i refrendada pel cristianisme que hi veia traces de la creació divina. No cal dir que la teoria del signe no té cap fonament científic, però tot i així el món es resisteix a deixar de creure-hi. Perviu encara en la tradició, en herbolaris fantasiosos i en els noms de les plantes. Un passeig per la flora i pel llenguatge, per poc que ens hi fixem, ens en mostra nombrosos exemples.

L'herba de la pigota o herba pigotera és una falguera que creix als peus de les roques ombrejades i de les alzines a Montserrat i a l'àrea del Montcau, tot i que actualment es coneix més amb

del signe, tota mena d'afeccions pulmonars, des dels costipats fins a la pulmonia passant per la tos i la tuberculosi, han estat tractades amb les fulles de la pulmonària; cal suposar que amb poc èxit. La llista de plantes amb signes interpretats com a virtuts remeieres és molt més llarga, quedem-nos només amb la sanguinària i la consolida, dues espècies que, com la pulmonària, pertanyen a la família boraginàcies.

A les brolles seques trobarem la sanguinària, un arbust de port semblant al del romaní amb el qual conviu, amb fulles també linears però més planes, piloses i aspres. Les flors ja no hi tenen res a veure; consten de 5 pètals soldats per la base, estrellats, que quan s'obren són d'un vermell purpuri, sanguini, però amb el temps van derivant cap al violeta. El canvi de color de les flors, del to vermell al blau, es va identificar com el signe del remei per als mals de la sang. Les infusions de sanguinària es van utilitzar doncs per «rebaixar la sang», malgrat que ningú no sabés el que això realment significava. Sembla ser però que les infusions de sanguinària sí que tenen la virtut de rebaixar la febre dels malalts.

el nom culte de polipodi. El poble es referia a la malaltia de la verola –actualment erradicada gràcies a les vacunes– que ocasionava pústules que derivaven en pigues o pigots gravats permanents a la cara, amb el nom de la pigota. Les frondes de l'herba de la pigota porten, a la cara inferior, unes rodonetes de color groc arrencades en dues fileres a cadascun dels lòbuls; són els sorus on es produeixen les espores. Aquests discs van recordar les taques gravades de la verola; d'aquí doncs el nom d'herba de la pigota i la interpretació que havia de ser útil pel tractament d'aquesta infecció.

L'herba fetgera, molt comuna als boscos humits, fa unes fulles molt característiques dividides en 3 lòbuls. Sobretot a la tardor i al revers, aquestes fulles prenen un color morat per acostar més la seva semblança amb un fetge. Sota la lògica del signe, l'herba fetgera s'ha indicat per guarir els mals del fetge. L'herba fetgera és de les primeres a florir, la recordareu potser de l'article del mes d'abril. El trèvol de prat o herba de la desfeta, és a dir de la cataracta, té una sombra blanquinosa al folioll, com un tel o una cataracta en un ull. En trencar la closca de les nous, com un crani, apareix una forma com de cervell; d'aquí que les nous havien de fer passar el mal de cap. Les boniques orquídes dels gèneres *Orchis* i *Ophrys*, espontànies a la nostra flora, tenen un parell de tuberculs rodons sota terra; endevineu amb quin propòsit s'havien consumit?

Als boscos humits de les comarques plujoses viu la pulmonària, una herba de boniques flors blaves i fulles grans i toves, amb taques lobulades blanques, de mida variable, que podrien recordar els alvèols dels pulmons. Sota els auspicis de la teoria

Als boscos de ribera humits apareix la consolida, una herba que fa flors molt aparents en tub de color groc que pengen al capdamunt de la tija. Les fulles de la consolida són ovades o lanceolades, amples i tendres com escau a una herba d'ambients frescals. Les fulles de la tija mostren la particularitat de no tenir pecíol; tija i fulla són contínues, sense cicatriu aparent. El nom de consolida ja significa això, dues parts soldades en una. Per tant, la consolida havia d'anar bé per cicatritzar o soldar ferides. Casualitat o no, la ciència actual ha descobert que el rizoma subterrani de la consolida conté al lantoina, un principi actiu epitelitzant, àmpliament utilitzat en farmàcia i cosmètica per promoure la cicatrització de les petites ferides. Llegiu els prospectes de les pomades indicades per ferides o la llista d'ingredients del masatge per a després de l'afaitat, i hi trobareu l'al lantoina. Ai, ai, qui sap, potser la teoria del signe no anava tan errada! ■

Fotos pàgina esquerra:

D'esquerra a dreta i de dalt a baix: Herba pigotera o polipodi (*Polypodium vulgare*); Pulmonària (*Pulmonaria longifolia*); Sanguinària (*Lithospermum fruticosum*); i Consolda (*Symphytum tuberosum*)

Fotos pàgina dreta:

D'esquerra a dreta: Llengua de cérvol o herba de la melsa (*Phyllitis scolopendrium*), una falguera com l'herba pigotera; Trèvol de prat o herba de la desfeta (*Trifolium pratense*); i Pericó o herba foradada (*Hypericum perforatum*), amb glàndules translúcides a la fulla que es veuen a contrallum, i que suposadament serveix per curar ferides.